



ICOMOS MIĘDZYNARODOWA KARTA OCHRONY MIAST HISTORYCZNYCH

PREAMBUŁA I DEFINICJE

Wszystkie miasta na świecie są rezultatem mniej lub więcej spontanicznego rozwoju lub opracowanego planu i jako takie są materialnym odzwierciedleniem różnicowania społeczeństw w toku ich dziejów i z tego tytułu wszystkie miasta są historyczne.

Obecna „Karta” dotyczy w pierwszym rzędzie miast, wielkich lub małych, ośrodków miejskich i dzielnic zabytkowych, razem z ich otoczeniem naturalnym lub kształtowanym przez człowieka, które poza wartością dokumentu historycznego odzwierciedlają wartości charakterystyczne dla tradycyjnych kultur miejskich, które są zagrożone degradacją, zniszczeniem struktur lub całkowitą zagładą pod wpływem

rozwoju urbanizacji będącej następstwem uprzemysłowienia ogarniającego dziś wszystkie społeczeństwa.

Wobec tej sytuacji, często dramatycznej, której wynikiem są nieodwracalne straty natury kulturalnej i społecznej, a nawet ekonomicznej, Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków (ICOMOS) uznała za niezbędne opracowanie „Międzynarodowej Karty Ochrony Miast Historycznych” uzupełniającej „Międzynarodową Kartę Konserwacji i Restauracji Miejsc Zabytkowych” (Wenecja, 1964 r.) nazywanej „Kartą Wenecką”. Ten nowy dokument określa zasady i cele, metody i środki działania właściwe dla zachowania charakteru miast zabytkowych, sprzyjające harmonii życia jednostek i społeczności oraz zmierzające do zachowania w całości dóbr nawet skromnych, które stanowią dziedzictwo ludzkości.

Podobnie jak w tekście Rekomendacji UNESCO dotyczącej „ochrony zespołów zabytkowych lub tradycyjnych oraz ich roli w życiu współczesnym” (Warszawa-Nairobi, 1976), a także w innych dokumentach międzynarodowych, przez „ochronę miast historycznych” rozumie się działania potrzebne dla ich zabezpieczenia, konserwacji i restauracji oraz dla ich harmonijnego rozwoju i adaptacji do potrzeb życia współczesnego.

ZASADY I CELE

1. Aby ochrona miast i dzielnic była skuteczna, powinna ona stanowić integralną część ogólnej polityki i rozwoju gospodarczego i społecznego oraz powinna być określona w planowaniu przestrzennym, urbanistycznym i regionalnym na wszystkich szczeblach.

2. Wartości podlegające ochronie stanowią: zabytkowy charakter miasta oraz

zespół elementów materialnych i duchowych będących jego odzwierciedleniem, a w szczególności:

a) plan miast określony przez ulice i działości,

b) współzależność między zabudową, zielenią i otwartą przestrzenią,

c) wygląd zewnętrzny i zewnętrzny budowl, określony skalą, rozmiarami, stylem, konstrukcją, materiałami, kolorem i wystrojem,

d) współzależność między miastem lub dzielnicą zabytkową, a otaczającym je środowiskiem naturalnym i kulturowym,

e) różne funkcje, które miasto lub dzielnica spełniały w przeszłości.

Wszelkie naruszenie tych wartości zagraża autentyczności miasta lub obszaru zabytkowego.

3. Udział i współdziałanie mieszkańców całego miasta w sprawach ochrony stanowi niezbędny warunek jej skuteczności. Uczestniczenie mieszkańców miasta w jego ochronie jest pożądane w każdych okolicznościach i powinno być wspomagane przez nieodzowne pobudzenie tej świadomości we wszystkich pokoleniach. Nie wolno nigdy zapominać, że ochrona miast i dzielnic zabytkowych dotyczy przede wszystkim jego mieszkańców.

4. Wszelka interwencja w dzielnicy lub mieście zabytkowym powinna być realizowana z wielką rozważą, systematycznie i konsekwentnie według planu, z unikaniem wszelkiego dogmatyzmu, ale biorąc pod uwagę w każdym przypadku właściwą im specyfikę.

METODY I ŚRODKI

5. Planowanie miast i dzielnic zabytkowych powinno być poprzedzone studia-

mi wielodyscyplinarnymi. Plan ochrony powinien zawierać analizę danych archeologicznych, historycznych, architektonicznych, technicznych, socjologicznych i ekonomicznych. Powinien też zawierać określenie kierunków i uwarunkowań projektowanych działań dotyczących prawa, administracji i finansowania ochrony. Plan powinien wyodrębnić i harmonijnie wiązać dzielnicę zabytkową z całością miasta. Plan powinien wskazywać, które budowle i ich grupy są przeznaczone do ochrony specjalnej, które powinny być chronione pod pewnymi warunkami, oraz te, które wyjątkowo mogą być usunięte. Przed każdą ingerencją stan zabytkowego zespołu lub obiektu powinien być szczegółowo udokumentowany. Plan ochrony powinien mieć poparcie ze strony mieszkańców zabytkowego zespołu.

6. Niezbędne działania konserwatorskie podejmowane przed zatwierdzeniem planu, powinny być – tak, jak i działania po jego zatwierdzeniu – zgodne z zasadami obowiązującymi w niniejszej „Karcie” i w „Karcie Weneckiej”.

7. Konserwacja miast i dzielnic zabytkowych polega na stałym utrzymywaniu w dobrym stanie ich zabudowy.

8. Nowe funkcje i infrastruktura wynikające z wymogów życia współczesnego winny być przystosowane do charakteru miast zabytkowych. Adaptacja tych zespołów do potrzeb życia współczesnego wymaga wprowadzenia lub ulepszenia niezbędnych publicznych urządzeń i instalacji.

9. Polepszenie warunków mieszkaniowych winno stanowić jeden z podstawowych celów ochrony.

10. W przypadku konieczności przebudowy budynków lub wprowadzenia no-

wych elementów do istniejącej zabudowy, wszelkie uzupełnienia powinny być dokonywane z zachowaniem układów przestrzennych i parcelacyjnych oraz skali istniejącej zabudowy tak, jak tego wymaga charakter i wartość zespołu. Wprowadzenie elementów o charakterze współczesnym może przyczynić się do wzbogacenia zespołu pod warunkiem, że nie będą one szkodzić harmonijnej całości jego zabudowy.

11. Należy dążyć do poszerzenia wiedzy o przeszłości miast zabytkowych przez popieranie badań archeologii miejskiej, wraz z odpowiednią prezentacją odkryć w tej dziedzinie, ale pod warunkiem, że nie będą one szkodzić zachowaniu tkanki miast zabytkowych.

12. Ruch pojazdów musi być ściśle regulowany w obrębie miast i dzielnic zabytkowych; miejsca postoju i parkingi powinny być tak urządzone, aby nie szkodziły widokowi na zespoły zabytkowe ani na ich otoczenie.

13. Sieć wielkich arterii komunikacyjnych przewidziana w planach zagospodarowania terytorialnego nie powinna wkraczać w granice miast zabytkowych ale jedynie ułatwiać ruch w ich pobliżu i dostęp do tych zespołów.

14. Środki ochronne mające zapobiegać klęskom żywiołowym i innym (zwłaszcza skażeniu środowiska i wstrząsom) winny być stosowane tak, aby działały na korzyść miast i dzielnic zabytkowych, zarówno w celu zabezpieczenia ich zasobów, jak i dla bezpieczeństwa i dobrego samopoczucia (zdrowia) mieszkańców. Środki podejmowane dla zapobiegania skutkom klęsk żywiołowych winny być dostosowane do specyfiki dóbr podlegających ochronie.

15. W celu zachęcenia wszystkich do uczestnictwa i współdziałania, o podstawowych założeniach programu ochrony powinni być informowani mieszkańcy poczynając od dzieci w wieku szkolnym.

Należy pobudzać świadomość stowarzyszeń i instytucji do ochrony dziedzictwa miast i zabiegać o środki finansowe na rzecz ochrony i konserwacji.

16. Należy zapewnić możliwość specjalistycznego szkolenia we wszystkich

zawodach związanych z ochroną i konserwacją miast.

MIĘDZYNARODOWA RADA OCHRONY
ZABYTEKÓW ICOMOS

UCHWAŁA
VIII ZGROMADZENIA GENERALNEGO,

PAŹDZIERNIK 1987 R., WASZYNGTON

